

L'aigua no coneix fronteres

2013 *Any Internacional de la Cooperació en l'Esfera de l'Aigua*

Sergi Rovira

Consultor en estratègia per a la sostenibilitat i
expert en els processos ambientals de les Nacions Unides
www.sergirovira.cat

<http://tlc.uvic.cat>

Índex

1. L'aigua al món	3
2. Els usos de l'aigua	5
3. L'aigua virtual	6
4. L'aigua, font de conflictes o de solucions?	7
5. La cooperació de la gestió global de l'aigua	8
6. El valor cultural de l'aigua	9
7. Recursos	9

L'aigua no coneix fronteres

2013 Any Internacional de la Cooperació en l'Esfera de l'Aigua

1. L'aigua al món

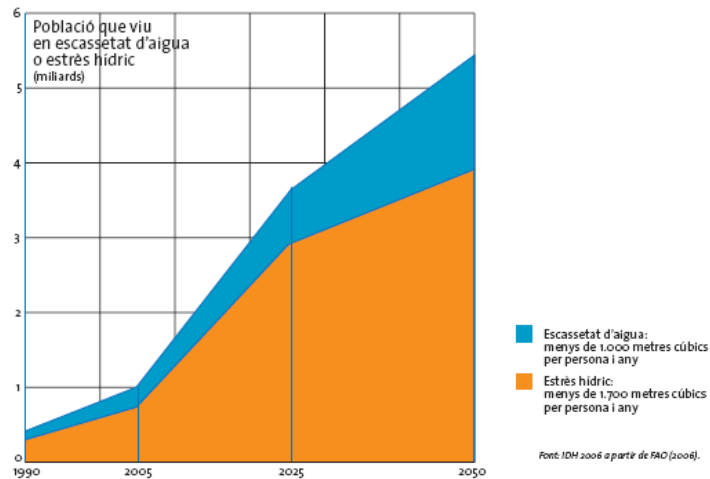
L'aigua és un recurs bàsic i imprescindible per a la vida i per a tota activitat humana. De fet, tots els sectors econòmics, l'agricultura, la indústria i els serveis, són altament dependents de l'aigua; la seva manca atura tot tipus d'activitat arreu del món.

Tot i això, el consum d'aigua al món ha crescut de forma constant i l'ús ineficient posa en risc l'accés de moltes persones a aquest recurs. Com pots veure a la gràfica, els darrers anys s'ha agreujat la situació i, a més, els estudis indiquen que la tendència és apunta cap a un empitjorament en el futur.

L'aigua és imprescindible per garantir l'accés a la salut i l'alimentació.

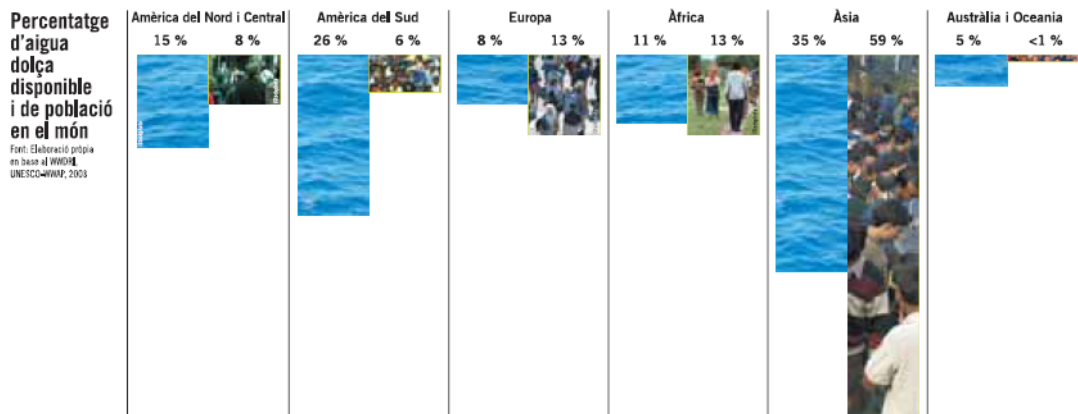
La manca d'aigua barra el pas a un correcte desenvolupament i una bona vida de qualitat. Es calcula que encara hi ha 800 milions de persones no tenen accés al aigua potable.

L'estrès hídric mundial s'intensifica



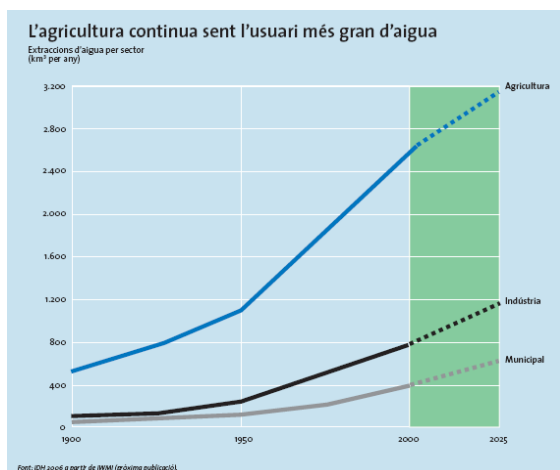
En el context actual de creixement de la població mundial i d'un canvi de dieta cap aliments amb més proteïna es preveu que la demanda de aliments augmentarà un 50% d'ara al 2030 (i un 70% al 2050).

Més enllà de les necessitats humanes també hi ha una distribució al món que no afavoreix un ús equilibrat en el món.



2. Els usos de l'aigua

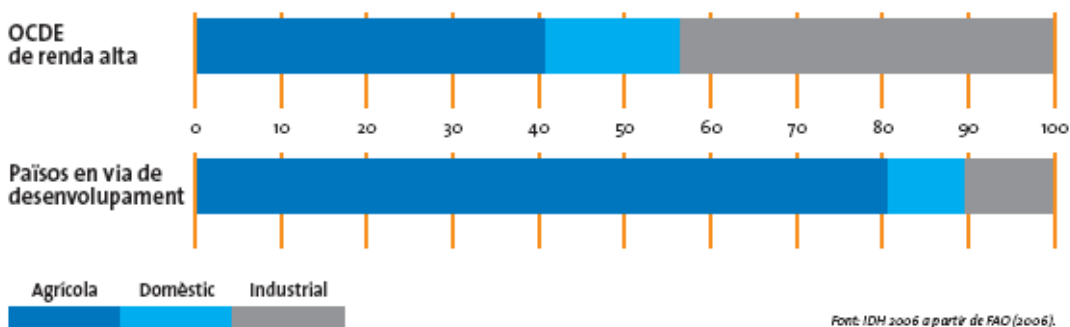
L'aigua la usem en totes les activitats, de forma directa o indirecta, però no la fem servir de la mateixa manera. Avui per avui, encara destinem la major part del consum de l'aigua al món per a produir aliments.



De totes maneres, tenim tecnologies que ens permeten canviar aquest repartiment. Com es pot veure, els països més rics utilitzen molta menys aigua en l'agricultura, en canvi el sector amb un consum més alt és l'industrial. Molt lluny dels consums dels països més empobrits que consumeixen, principalment, per produir aliments.

Com utilitza el món l'aigua

Ús de l'aigua per sector als països desenvolupats i als països en via de desenvolupament, 1998-2002 (%)



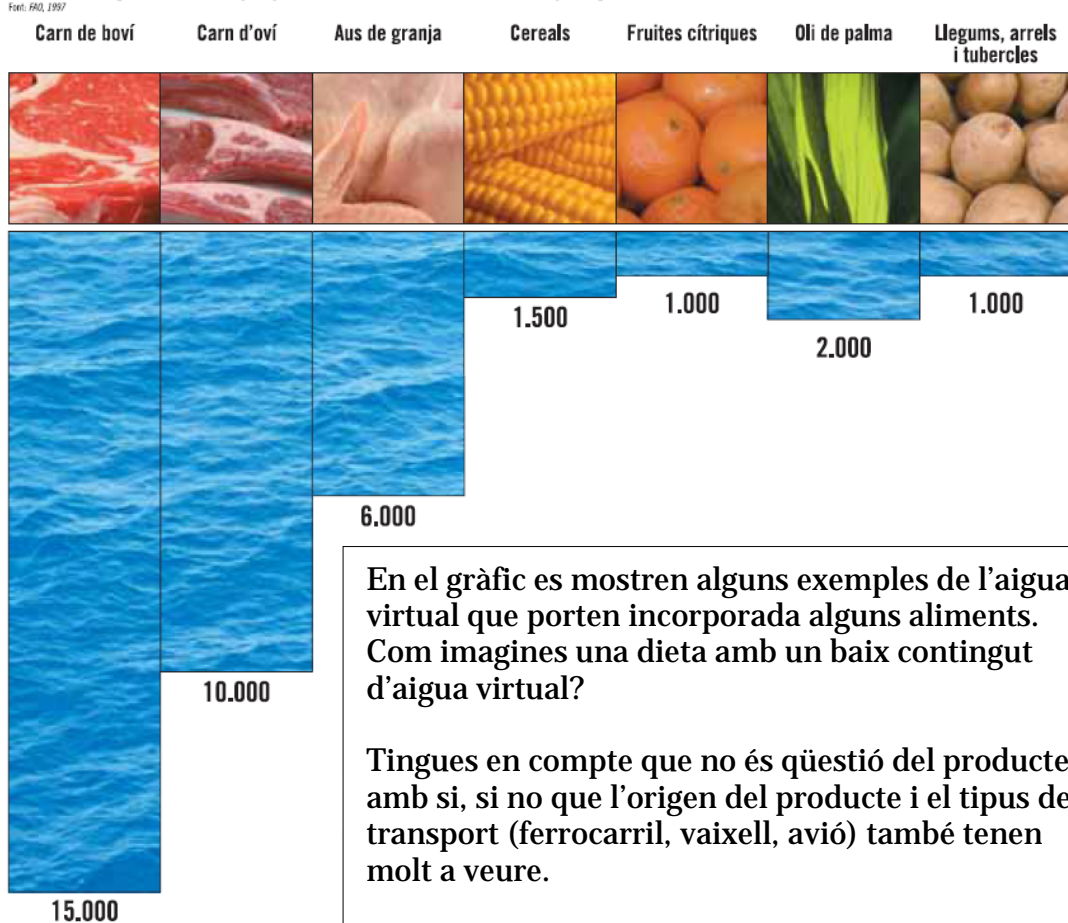
La transferència de tecnologia dels països rics als més pobres per a un ús molt més eficient de l'aigua ha de permetre preservar aquest element. De totes maneres, la tecnologia sola no porta els canvis esperats. L'educació, molt especialment de les dones, permet comprendre la necessitat de protegir les fonts d'aigua i fer un ús més acurat. La consciència de la població és el canvi més poderós que disposem.

Fes una cerca de tecnologies que permeten fer un ús més eficient de l'aigua en els tres sectors (agricultura, indústria i domèstic)? On creus que es poden introduir canvis més profunds?

3. L'aigua virtual

L'aigua circula per tot el món, però la humanitat també en tragina amunt i avall, tot i que no sigui de forma física, és l'aigua virtual. L'aigua virtual es defineix com el volum total d'aquest recurs necessari per obtenir un producte o un servei. Això significa que al comprar un producte o servei també adquirim l'aigua necessària per elaborar-lo.

Quantitat d'aigua necessària per produir els diferents aliments (litre per kg):



En el gràfic es mostren alguns exemples de l'aigua virtual que porten incorporada alguns aliments. Com imagines una dieta amb un baix contingut d'aigua virtual?

Tingues en compte que no és qüestió del producte amb si, si no que l'origen del producte i el tipus de transport (ferrocarril, vaixell, avió) també tenen molt a veure.

A més, l'envàs o contenidor en el que viatja també incorpora aigua virtual.

L'aigua virtual és un concepte que podem calcular per a qualsevol producte o servei, per tant, afecta tots els productes i serveis del món. En conseqüència, el comerç internacional de tots tipus de productes també és un mecanisme de transport d'aigua (virtual, és clar). Tot i que podria ser un mecanisme reequilibrador a l'hora de la veritat, les regions més mancades d'aigua són les que estan exportant-ne. El Regne Unit importa el 62% de l'aigua que necessita a través de l'aigua virtual que inclouen les instal·lacions i els productes agrícoles que provenen d'altres països. Concretament, Àsia s'ha convertit en una gran factoria del món i tots els seus productes utilitzen aigua en els processos de producció.

Pots identificar coses teves que han vingut d'altres països i porten aigua virtual? Calcula quants quilòmetres ha recorregut aquesta aigua virtual.

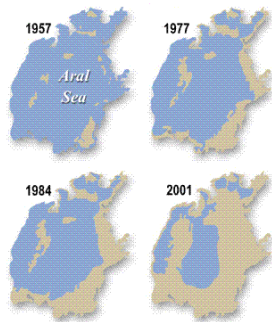
4. L'aigua, font de conflictes o de solucions?

Al llarg dels segles l'aigua ha estat motiu de disputa arreu del món. El control de l'aigua ha significat poder i prosperitat i això ha dut desenvolupar projectes faraònics. Des de la producció de cereals a gran escala al desert d'Aràbia que va acabar amb les reserves subterrànies, el projecte libi de portar aigua del desert a la costa o les grans preses per a la producció elèctrica i el reg, però possiblement, la desaparició d'un mar sencer, el Mar d'Aral, és l'exemple més paradigmàtic d'una mala gestió de l'aigua amb ambicions desproporcionades.

La manca de cooperació entre tots els organismes implicats en la gestió de l'aigua ha portat a alguns desastres com el cas del mar d'Aral. Si no coneixes el cas, pot mirar un vídeo que ho explica molt bé i és realment sorprenent.

Aral: el mar perdido

<http://vimeo.com/52145389>



Un altre exemple dramàtic és el del llac Txad.

Quines alternatives proposaries davant de situacions tan extremes?

Tot i això, els experts apunten que els canvis més greus poden venir pels efectes del canvi climàtic sobre tots els ecosistemes hídrics del planeta i algunes de les amenaces són prou destacables per actuar:

- L'escalfament de l'aigua dels oceans afecta greument els esculls de corall, els ecosistemes que tenen més biodiversitat de tot el planeta.
- L'acidificació dels oceans canvia les condicions de totes les espècies marines i les que no es poden adaptar, que poden ser la majoria, acabaran desapareixent.
- Les tempestes previsiblement seran més violentes i els efectes més devastadors sobre tots els ecosistemes, especialment els costaners.

5. La cooperació de la gestió global de l'aigua

Malgrat tot, és a través de la cooperació que es pot construir propostes de futur i no oblidar que l'aigua no té fronteres. **La cooperació en la gestió de l'aigua ja és una realitat i ens demostra que és més duradora i aporta millor resultats.**

Això ens ho demostra que els exemples exitosos són més nombrosos que els conflictes derivats de la gestió de l'aigua. Un exemple paradigmàtic és el Tractat sobre les aigües del riu Indus (Indus Water Treaty), signat per Pakistan i l'Índia el 1960, que ha sobreviscut a tres guerres i continua vigent.



L'aigua no s'atura per les fronteres polítiques, per això, s'han signat molts acords. Entre 1820 i 2007 es van signar prop de 450 acords sobre aigües internacionals.

S'estima que 148 Estats formen part d'una conca internacional i 21 països estan totalment dins d'una d'aquestes conques. Hi ha 276 conques

transfrontereres en el món (64 a Àfrica, 60 a Àsia, 68 a Europa, 46 a Amèrica del Nord i 38 a Amèrica del Sud).

La conca del Danubi és la que inclou més països amb un total de 18.

L'any Internacional per la Cooperació per l'Esfera de l'Aigua 2013 vol destacar els exemples positius de cooperació i explorar temes com la diplomàcia de l'aigua, la gestió de les aigües transfrontereres o la cooperació financera i tecnològica. Per això, la cooperació en l'esfera de l'aigua:

- És crucial per a la seguretat, la lluita contra la pobresa, la justícia social i la igualtat de gènere.
- Crea beneficis econòmics.
- És fonamental per a la preservació dels recursos hídrics i la protecció del medi ambient.
- Construeix la pau.

6. El valor cultural de l'aigua

L'aigua significa molt més que un recurs bàsic per a la vida i el desenvolupament econòmic. L'aigua és font de plaer i de joc, d'oci, esport i cultura. Les activitats que giren a l'entorn de l'aigua omplen tot tipus d'esdeveniments socials.



Encara més, no podríem entendre la majoria de les cultures del món sense contemplar la relació que mantenen amb l'aigua. Fins i tot, hi ha ciutats senceres que s'han construït al voltant de l'aigua i n'ha condicionat la arquitectura i l'urbanisme.

Quina vinculació tens tu amb l'aigua? Què t'agrada? T'has plantejat quines implicacions té la teva activitat?

L'aigua, com a font de vida, ha pres un valor simbòlic i cultural molt fort al llarg de la història. Moltes cultures l'han vinculat amb deus o deeses o el món dels esperits. Algunes tradicions han entès l'aigua com a font de purificació o representa un espai sagrat. Per tot això, pren una dimensió personal i col·lectiva de gran transcendència.



7. Recursos

2013 Any Internacional de la Cooperació en l'Esfera de l'Aigua
<http://www.unwater.org/water-cooperation-2013/home/en/>

Informe sobre el desenvolupament humà 2006 del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2006/>

Presentació de l'aigua virtual (en anglès amb subtítols en català)

<http://www.youtube.com/watch?v=vgF5KYPH7do&feature=youtu.be>